

Ruhumuzun Faxralı işığı

**Ağır ellərimizdən olan Borçalıda, Faxralıda söz sözü çəkən-
də, köz közə mehir salanda göz-könül sevinir, yurd yerlərinin
ocağı daha gur yanır.**

Faxralıda yaradılan “Mədəniyyət və İncəsənət Mərkəzi” də ruhumuzun regional manifesti kimi səciyyə daşıyır. Bura Vətən sevgili hər kəs üçün ulu ruhun havalandığı, qanadlandığı bir məkandır. Ötən əsrin əvvəllərindən üzübəri Faxralı Borçalının istər ərazicə, istərdə də sayılıb-seçilən kişilərlə, sazıyla-söz-
züylə, yarağıyla, qoçaqlığıyla, mənəvi dünyasıyla tanınan ellərdən biri olub. Mahalda bütün tədbirlərdə adı anılıb, özü görünüb, sözü eşidilib. 1919-cu il iyul ayının 15-də Lüksemburqda (indiki Bolnisi) Borçalı mahalında bələdiyyə məclisinin ilk iclasında Faxralı da təmsil olunub. O iclasda Şair Nəbi iştirak edib. Elə bunun özü o deməkdir ki, yaranışından bu ağır elin “zəri də olub, zoru da”...

Şair Nəbi deyirdi:

**Qılıncın qınsızdı, qolun quvvatdı,
Baxmadın qocaya, cavana, dünya!**

Faxralının şeir ruhu burda qonaq olan ustad Səməd Vurğunu da heyrləndirib. Böyük şairin tövsiyəsi ilə Hüseynqulu müəllim (Məmmədov) Şair Nəbinin şeirlərini toplayıb. Sonralar bu mənəvi cəfəkeşliyi oğlu Elxan Məmmədli davam etdirib, könülə yatımlı ön sözü ilə Şair Nəbinin kitabını nəşr etdirib, sonra toplu təkrar nəşr olunub. Aydın gecələrdə Dan ulduzu göydə necə seçilsə, necə göz çəkirsə, bu kitablar mərkəzin eksponatları arasında eləcə seçilir, eləcə göz çəkir...

Rəşid Behbudov adına Mahnı Teatrında söz pirimiz Şair Nəbinin 150 illiyi keçiriləndə ruhumun ustada, ustadlığa biəti kimi yazdığım şeiri xatırlayıram:

**Ərşi-gürşü gülləndirdi
Yusifmisal rəyasıyla,
Göyü Yerə tül elədi saza-sözə sevdasıyla...**

**“Dünya”lara heyərət oldu dünyalaşan
“Dünya”sıyla,
Yüz illərdən yüz illərə zamanətədi
Şair Nəbi!..**

Şeirir nə olduğunu dərsləklərdən öyrənə-öyrənə böyümüşdük. Bizə şeiriyyəti Əli Səngərlinin şeir, şeiriyyət (və heyərət!) dünyası sevdirmişdi. İlk dəfə şair gördükdü, şeirin nəfəsini şairin sənsində duyurduq. Əli Səngərlinin “Qoca Vələsin nağılı”, “Bağçasaray”, “Kirkirə”... kimi əsərlərinin şair hənəri olduğunu bilənlər bilirdi, duyanlar

duyurdu. Sonralar biz də duyduq, milli-xəlqi mübarizənin Faxralıdan ucalan harayıyla yaşadı olduq. Əli Səngərlinin şeir kitablarını (“Şair harayı” və digərləri) hamı kimi mən də poeziyamızın boy ölçüsü bildim...

ŞAİR idi, həyatı, yaşam fəlsəfəsini belə şeirləşdirmişdi: “Ölüm nədi, kül ələyim gözüne...” – Əli Səngərlinin “Mədəniyyət və İncəsənət Mərkəzi”nə gələnlərin düşüncələrinə bu şeir biçimində bir şair kəlamı da hopur: “Həyatı

sevin, Faxralını yaşada-yaşada yaşayın!”. Nə gözəl arzudu, diləkdə – şair duasıdı!..

“Mədəniyyət və İncəsənət Mərkəzi”ndəyəm. Mənə elə gəlir ki, indicə ustadımın əlini çiynimdə hiss edəcəm. Yenə deyəcək ki, ə Rəşid, bir şeir oxu. Oxuyacam. Sonra gözüm üzündə qalacaq: Görəsən, bəyəndimi?..

Bu mərkəz ruhumuza düşən işıqdı. Bu işığı tarixləşdirənlərin kimliyini öyrənmək istəyirəm. Qürurla “Faxralının oğulları!” deyirlər. Yadıma İkinci Qarabağ müharibəsində döyüşdə ağır yaralanmış döyüşçüdən sorğum, sorğuma aldığım cavab düşür:

– Adın nədi, əsgər bala?
– Azərbaycan əsgəridi!..

O zaman yaşadığım qürurun eynisini Faxralı “Mədəniyyət və İncəsənət Mərkəzi”ndə də yaşayıram. O qürurla bu qürurun arasında ancaq zaman və məsafə fərqi var...

Elxan Məmmədlinin Şair Nəbiyə həsr etdiyi monoqrafiya... Həzi Həsənlinin Borçalının ilk ali təhsilli riyaziyyat müəllimi Nəbi Gülməmmədova həsr etdiyi kitab... İsmayıl Güllərin “Faxralının torpağıdı bu yerlər”, Səməndər Məmmədlinin “Faxralılar” kitabları...

yaya buradan deyəcək ki, mən Faxralının (deməli, Borçalının, deməli, Türk dünyasının) şair oğlu Hamletəm! “Bu ehtiram özü könlüldə, sözü dillərdə (və tarixdə!) yaşayanlara mənəvi borcumuzdu!” Bu kəlamı da Faxralı deyimini bilmək suç deyil...

Bolnisi meriyanının İmirhəsən və Faxralı kəndləri üzrə nümayəndəsi Novruz Ayvazov “Mədəniyyət və İncəsənət Mərkəzi”nin mahiyyətinin tarixə, milli-xəlqi ruha sədaqət olduğunu bildirərək deyir ki, bugünün gəncləri Faxralının saz-söz, incəsənət cəfasını çəkmiş fədailərin kimliyini xatirələrdən eşidirdilər, buradan öyrənəcəklər. Bu mərkəz həm də Faxralının etnoqrafik tarixi muzeyinin başlanğıcı olacaq. İşığı ömürlərə düşəcək. Gürcüstanda belə bir mərkəzin yaradılması bəşərlik baxımından dəyərlidir...

Gürcüstan parlamentinin deputatı David Şaradizişvili “Mədəniyyət və İncəsənət Mərkəzi”ni bir kəndin təmsalında dövlətə ehtiram adlandırır...

Faxralı orta məktəbinin müəllimləri Səlmənaz Əhmədovanın, Fatma Əliyevanın, Səmayə Musayevanın fikirləri (“Bu mərkəz mahiyyəti etibarilə pedaqoji prosesin davamı olacaq”; “Bu mərkəzə Faxralıda yaranmış ədəbiyyatımızın, formalaşmış incəsənətimizin yaddaş muzeyi də deyə bilərik”; “Son 100 ildə Faxralıda yaranan ədəbiyyatımızın şəriksiz işığı Şair Nəbinin poetik dünyasının işığıdı”) pedaqoji, ədəbi, etnoqrafik və tarixi gerçəkliklər kimi dinlənir...

Faxralıdan ruhumuza təzə işıq düşür, Vətən! Bu laciərdə işıq Faxralıdan uzaqlarda daha gözəl görünür!..

Şair Nəbinin bir gözəl ustadnaməsini xatırlayıram: “Mən şükür”...

Rəşid FAXRALI

Hər birində türk dünyası var, Borçalı var, Faxralı var, faxralılıq var.

Ruhun şad olsun, İsmayıl Güllər, sözlə (şeyrlə) Faxralının ərazisini tarixə tanıdıb könlüllərə çəkən şair, Şair Nəbinin oğlu Rəhimlə deyismən də ustadlıqdan düşən işığıydı. Zaman-zaman dünyaya könlünün gözüylə baxanlar şeiriyyət köhkəşanında Faxralı poeziyasının gur işığını aydınlığıyla görüb; bu ağır elin deyimləri də ustadnaməlikdi (“Əti yeyilmir, gönü geyilmir, insan insana yağı kəsilib”). Hərdən yazdığım belə deyimləri Faxralıya ad eləmək də keçir könlümdən: “Qışda qarı dirləməsən, yayda izin üşüyəcək”. Deyimlər kimi bayatıları da:

**...ya daşa,
Ya qaynaya, ya daşa.
Can verərəm, qoymaram
Bu dağları yad aşal..**

Hamlet Kazımoğlu fitrətən şair idi. Oxuyanlar onun şeirlərini, illah da gəraylılarını ruhuna meh həzinliyi, şəh zərifliyi, qövsi-qüzhə gözəlliyi bilir. Bu istedadlı şairin də sədaqətlə yaşadılan poetik dünyası min illərlə böyük dün-